

MIECZYŚLAW NOWAK

STAN GOSPODARKI GÓRSKIEJ NA TERENIE ALP AUSTRIACKICH

Autor omawia stan gospodarki pasterskiej w Alpach austriackich, jej zróżnicowanie i problemy ekonomiczno-organizacyjne. Zwraca uwagę na występujące powiązania z rozwojem rekreacji i ochroną przyrody.

Republika Związkowa Austrii zajmująca obszar 84 tys. km² posiada w rolniczym zagospodarowaniu 47,2% całkowitej powierzchni. Lasy stanowią 39%, a pozostała część przypada na inne formy użytkowania i nieużytki. W roku 1960 znajdowało się w Austrii ok. 400 tys. gospodarstw rolnych o znacznie zróżnicowanym obszarze od 2 do ponad 100 ha. Blisko połowa tych gospodarstw była mniejsza od 5 ha. Zgodnie z tendencją obserwowaną w całej Europie również i w Austrii zmniejsza się liczba gospodarstw, przy równoczesnym wzroście ich powierzchni.

W rejonie alpejskim znajduje się ok. 65 tys. gospodarstw, które posiadają w użytkowaniu ok. 742 tys. ha pastwisk górskich — hal (zwanych tam Almen). Z gospodarką pastwiskową związany jest odpowiedni obszar lasów, wynoszący ok. 426 tys. ha, z których właściciele pobierają potrzebny im materiał budowlany i opały. Sprzedawane nadwyżki drewna zwiększają dochodowość gospodarki pasterskiej.

Hale i pastwiska górskie stanowią w Austrii jak gdyby odrębną jednostkę w strukturze tamtejszych gospodarstw. Gospodaruje się na nich (i zamieszkuje) tylko sezonowo w okresie wegetacji od maja do października, rzadko do listopada. Takich jednostek halnych jest w Austrii ok. 9300, w związku z czym na jedno gospodarstwo przypada obszar ok. 80 ha pastwisk, przy wahaniach od 20 do ponad 200 ha. Z ogólnej liczby gospodarstw halnych położonych w pasmie wysokościowym 800 do 2200 m n.p.m.

68% jest własnością indywidualnych rolników, 22% należy do spółek hodowlanych, 9% do zespołów właścicieli nie będących rolnikami (koła myśliwskie), a 1% do samorządów gminnych lub państwa.

Produkcyjne wykorzystanie pastwisk górskich jest różne. Na 56% hal prowadzony jest wypas jałówek i opasów (woły), 35% wykorzystywane jest do równoczesnego wypasu bydła i owiec, 5% wykorzystują krowy mleczne, a tylko 4% same owce. W ciągu ostatnich 15 lat zmniejszyła się o 16% ilość wypasanego bydła, a szczególnie krów. Wpłynęły na to wysokie koszty związane z udojem i transportem mleka w doliny czy też z jego przetwarzaniem na miejscu.

Pasterstwo alpejskie w okresie powojennym uległo ograniczeniu również ze względu na brak personelu pasterskiego. Jego liczba znacznie się obniżyła — z 18 tys. w 1952 r. do 7600 osób obecnie. Wpłynęły na to trudniejsze warunki życia i pracy w porównaniu z tymi, jakie zapewnia rolnictwo terenów nizinnych. Według opinii inspektorów pastwisk górskich i nadzorujących ich działania pracowników Ministerstwa Rolnictwa proces ten spowodowany jest również zmianami technologicznymi w pasterstwie. Wypas zwierząt na wielu halach nie wymaga obecnie nadzoru, zmniejszył się udział wypasanych krów mlecznych, a wiele prac wykonywanych dawniej ręcznie zostało zmechanizowane.

Racjonalne gospodarowanie na pastwiskach górskich wymaga ściślejszego powiązania działań indywidualnych z pomocą państwową. Dotyczy to w szczególności prac inwestycyjnych. W ramach tych prac przeprowadza się melioracje, ujęcia i doprowadzenia wody pitnej oraz do pojenia zwierząt, buduje drogi umożliwiające dostęp do obiektów pastwiskowych samochodem i ciągnikiem z przyczepą, buduje obiekty mieszkalne dla personelu i schrony dla zwierząt, czy też zakupuje maszyny. Wysokość subwencji państwowych przeznaczonych na gospodarkę pasterską jest uzależniona od położenia gospodarstwa. Wyznaczono trzy strefy zróżnicowane wzniesieniem n.p.m., nachyleniem stoków, odległością od wsi i jakością gleb.

Naczelną zasadą polityki rolnej w Alpach austriackich jest podejmowanie przedsięwzięć zmierzających do poprawy warunków pracy i życia, a tym samym zatrzymania ludności w górach. Rolnika i jego pracę uważa się za istotny czynnik ekologiczny, bez którego alpejski teren górski straciłby swe znaczenie dla społeczeństwa. Według niektórych autorów łąki i pastwiska górskie, z wypasanyimi na nich zwierzętami i rozrzuconą po halach zabudową, stanowią niezbędny składnik tamtejszego krajobrazu. Za błędny uważa się pogląd, że las w górskich warunkach ekologicznych najlepiej spełnia rolę hydrologiczną, gospodarczą i krajobrazową. Nie można wprawdzie wydajności hal i polan górskich porównywać z intensywnymi użytkami zielonymi na niżu, ale ich istnienie w środowisku górskim jest uzasadnione już przy średniej wydajności. Równocześnie specyficzne warunki klimatyczne i glebowe powodują, że bardzo wysokie nakłady na

nawożenie czy budowę masywnych pomieszczeń dla inwentarza nie są ekonomicznie efektywne.

Rola pastwisk górskich w Alpach nie ogranicza się tylko do ich rolniczego wykorzystania. Poważne znaczenie odgrywają one w rozwoju turystyki, tak letniej jak też i zimowej. Wsie alpejskie ze swymi pastwiskami są prawie idealnymi letniskami. Równocześnie rolnicy przez wynajem mieszkań oraz świadczenie innych usług turystycznych zwiększają poważnie swój dochód osobisty.

W referacie B. Bruggera wygłoszonym na konferencji FAO w Gumpenstein w 1978 r. stwierdzono, że realizacji niektórych inwestycji, głównie budowie dróg, sprzeciwiają się instytucje ochrony przyrody. Brak odpowiednich dróg utrudnia dostęp do pastwisk i prawidłową na nich gospodarkę. Rolnicy czują się tymi ograniczeniami skrepowani, traktując je często jako nieuzasadnione. Doceniając w pełni potrzebę ochrony przyrody, uważają, że tylko współpraca i wzajemne porozumienie mogą stworzyć właściwą podstawę ochrony naturalnego piękna przyrody, w skład której w górach wchodzi również człowiek — rolnik ze swymi zwierzętami. W tamtejszych warunkach rolnik jest równocześnie opiekunem przyrody i strażnikiem jej skarbów. Od wieków miał wpływ na kształtowanie jej piękna i różnorodności krajobrazu, którego formy właśnie pod wpływem obecności człowieka i dzięki jego pracy nabierają znaczenia dla całego społeczeństwa.

Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego —
Akademia Rolnicza w Warszawie

Mieczysław Nowak

THE STATE OF MOUNTAIN ECONOMY IN THE AUSTRIAN ALPES AREAS

Summary

Pasture management in the Austrian Alps is connected with a correspondent forest area supplying with timber and fuel materials and offering an additional income for agricultural population. Productive utilization of pastures is various. During last years the number of grazed cattle, specially of cows, decreased. A rational management of mountain pastures needs more close combination of individual activities and state grants-i-aid, specially in investment undertakings. The mountain

pastures play an important role in a tourism development. The condition of a full activation of economy in these areas is cooperation and mutual understanding of competent authorities responsible for economy and nature protection.

Higher School of Rural Household
Academy of Agriculture
in Warsaw

Мечислав Новак

СОСТОЯНИЕ ГОРНОГО ХОЗЯЙСТВА НА ТЕРРИТОРИИ АВСТРИЙСКИХ АЛЬПОВ

Резюме

Пастбищное хозяйство в Альпах сочетается с соответствующей лесной площадью, поставляющей земледельческому населению строительный материал, дрова и дополнительный доход. Производственное использование пастбищ различно. За последние годы уменьшается количество откармливаемого скота, особенно коров. Рациональное хозяйствование на горных пастбищах требует более тесного сочетания индивидуальной деятельности в этом районе с помощью государства, особенно в области инвестиционных предприятий. Горные пастбища имеют большое значение для туризма. Необходимым условием для полной активизации хозяйства в этом районе и охраны природных ценностей является взаимное соглашение и сотрудничество органов, ответственных за хозяйство и охрану природы.

Главная школа сельского хозяйства —
Сельскохозяйственная академия в Варшаве